

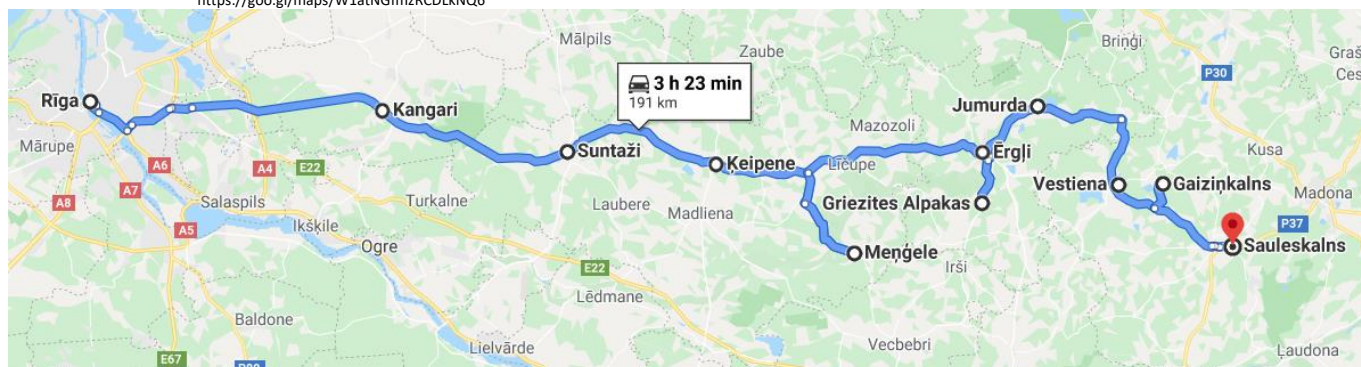
VIDZEME

**Rīga – Kangari – Suntaži –
Ķeipene – Meņģele – Ērgļi –
Jumurda – Vestiena – Gaiziņš –
Sauleskalns**

Maršruta ceļvedis

Ceļveža vāka noformējumam izmantoti foto

<https://goo.gl/maps/W1atNGfmzRCDLkNQ6>



Noklikšķinot objekta nosaukumu satura rādītājā, saite ved uz attiecīgo vietu ceļvedī. Satura rādītājā un ceļvedī objekti izvietoti secīgi pēc to atrašanās vietas maršrutā. Ar lielajiem burtiem izcelti nozīmīgākie objekti.

Satura rādītājs

Dabas liegums “Lielie Kangari”	3
Kangaru skatu tornis	4
Suntaži	4
Suntažu luterāņu baznīca	5
Suntažu muižas pils un muzejs	5
Suntažu publiskā observatorija	6
Ķeipene	6
Ķeipenes muižas parks	7
Ķeipenes kinostacija (Sergeja Eizenšteina komunikāciju centrs)	7
Šupoļu parks Ķeipenē	8
Ķeipenes piparkūku studija	8
Vilhelma Purviša dzimtās mājas “Vecjauži”	8
Taurupe	9
Taurupes muiža	9
Aderkašu pilskalns	9
Aderkašu Sv. Marijas Magdalēnas pareizticīgo baznīca	10
Dabas parks “Ogres ieleja”	10
Meņģeles skatu tornis un Dullā Daukas birzs	11
Meņģele	11
Meņģeles muzejs “Sudrabu Edžus novadpētniecība ‘3 istabas’”	11
Velna grāvis uz Nāružiņas upes	12
ĒRĢĻI	12
Rūdolfa Blaumaņa memoriālā māja “Braki”	13
Alpaku saimniecība “Griezītes”	16
Vietalva	16
Jumurda	17
Jumurdas muiža	17
Tolkas pareizticīgo baznīcas drupas	18
Vestiena	18
Viešūrs (Kaķīša ezers)	20
Meža apmācību centrs “Pakalnieši” un dabas takas	21
GAIZIŅKALNS	22

Bolēnu avots	24
Kazu ganāmpulks un siera ražotne "Līvi"	25
Bērzaune	26
Trušu dārzs un dzīvnieku sēta "Sveķi"	26
Sauleskalns	27

DABAS LIEGUMS "LIELIE KANGARI"

Atrodas Ropažu novada Ropažu pagastā un Ogres novada Suntažu pagastā, 3,5 km no Juglas ciema.

Lielie Kangari ir lielākais osu valnis Latvijā, kas ietilpst tāda paša nosaukuma dabas liegumā. Grēdas relatīvais augstums svārstās no 10 līdz pat 27 metriem. Absolūtais augstums sasniedz 78 metrus vjl. Platums ir no 60 līdz 100 metriem. Kopējais vaļņa garums ir ap 26 kilometriem, bet pats augstākais posms, ko parasti saprot un apzīmē ar vārdu salikumu "Lielie Kangari" ir aptuveni 7 kilometrus garš.

1957. gadā tagadējā Suntažu pagasta teritorijā 630 ha platībā tika nodibināta dabas aizsardzības teritorija – liegums. 1977. gadā osu grēda izdalīta kā kompleksais dabas liegums. Tas paplašināts 2004. gadā, iekļaujot teritorijā ievērojamās platības Ropažu novadā, pievienojot 1300,4 ha. Pašreiz lieguma kopējā platība ir 1972,4 hektāri. Aizsargājamā teritorijā ietilpst gan pati osu grēda, gan arī blakus esošās dabas teritorijas un reti biotopi. Kopš 2005. gada teritorija iekļauta Eiropas mēroga īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīklā – NATURA 2000.

Dabas lieguma galvenās dabas vērtības ir reljefs, augsne un kultūrvēsturiskā ainava, kas veido priekšnosacījumus retu un aizsargājamu dzīvotņu pastāvēšanai, tai skaitā arī Latvijā retās dzeltenās dzegužkurpītes atradnei. Šeit atrodami astoņi Eiropā īpaši aizsargājami biotopi, tajā skaitā pieci – prioritāras nozīmes un divi Latvijā īpaši aizsargājami biotopi. Liegumā mīt Latvijā un Eiropā retas un aizsargājamās sugas: 20 augu, 3 sēņu, 6 ķērpju, 2 sēņu, 6 bezmugurkaulnieku, 19 putnu un 2 zīdītāju.

Dabas liegumā atrodas valsts nozīmes kultūrvēsturiskais piemineklis Ķoderu pilskalns (saukts arī par "Lielā vīra gultu"), kā arī Lielais Kangaru purvs un Kangaru ezers. Blakus Kangaru ezeram 2018. gadā izveidotās dabas takas malā atrodas Burlakkalniņš – vieta, kur agrāk slēpušies lielceļu laupītāji.

Lielos Kangarus šķērso reģionālais autoceļš P4 (Rīga-Ērgļi), kas šajā posmā ir ar īpaši izteiktiem un asiem līkumiem un Latvijas apstākļiem ļoti ievērojamām nogāzēm, kas dažviet pārsniedz 20 metrus. Šis ceļa posms īpašs arī ar to, ka tas pielāgots un izbūvēts atbilstoši kalna reljefam. Tas ir viens no gleznainākajiem un skaistākajiem ceļu posmiem Latvijā!

Teika par Lielajiem kangariem

Kādreiz Velns nesis smiltis uz Rīgu, ar ko Rīgu mūrēt. Ceļš gājis pāri purvam. Velnam uznācis miegs, tāpēc apgūlies turpat purvā. Pa to laiku bērni izgriezuši maisam caurumu. Velns pamodies, neko nemanījis, paceļ maisu plecos un prom uz Rīgu. Bet smiltis birst laukā. Tā radās Kangaru kalni, Velna taisīti. Velna gulta esot purvā redzama: kur galva gulējusi, tas gals augstāks. (1985, 850. Madonas Kārdabā 1968.)

Nostāsti par Burlakkalniņa laupītājiem

No Rīgas-Ērgļu lielceļa, lejup uz Kangaru ezeru atiet taciņa, kura tālāk kļūst mitra un purvainā, un aizved uz senledāja veidotu nogulumiežu salu apkārtējā Lielkangaru purvā, kas nosaukta par Burlaku kalniņu. *Tajā pēc vietējo cilvēku nostāstiem kādreiz mituši, slēpušies lielceļa laupītāji, kuri pa taisno izejot cauri purvam lielceļa virzienā līdz pakalnam, no kura uzglūnējuši un uzbrukuši zemniekiem, kas tolaik (ap 1870. gadu) pa lielceļu zirgu pajūgos pilniem piekrauti ar mantām, braukuši no Rīgas tirgus uz Vidzemi. Taču braucēji to ir ņēmuši vērā un nav bijuši vieglu roku ņemami. Pirms Lielajiem Kangariem zemnieki ar saviem vezumiem mēdza sapulcēties garā karavānā, apgādājās ar rungām un vālēm, lai vienoti spētu turēties burlakiem pretī. Tāpat zemnieki darījuši arī uz Rīgu braucot, – caur Kangariem vienatnē vai divatā nekad nebraucot. Pēdējais krogs pirms Kangaru kalniem bija Ķoderes, bet pirmais aiz Kanagiem – Vāveres krogs. Tomēr šajos krogos vairums bez spiestas vajadzības parasti nepiestāja – runājuši, ka krodzinieki tur uz vienu roku ar laupītājiem un maksājot viņiem nodevas.*

Braucot uz Rīgas pusi, septīto ceļa līkumu Lielajos Kangaros sauc par Bendes leju. *Tieši tur visbiežāk esot notikusi ratu un braucēju aplaupīšana. Slīpi pāri ceļam te novilkta stieple tā, lai zirgs, piegājis pie tās, gar to noietu no ceļa un vezums nogāztos gravā. Tad pajūgs parasti esot apgāzies, viss vedums izbiris un burlakiem, laupītājiem ir bijis vieglāk aplaupīt. Laupītājus esot galvenokārt interesējusi vestā manta un nauda, tāpēc parasti zemnieki neesot tikuši mušīti.*

Kangaru skatu tornis

Nodots ekspluatācijā 2019. gada nogalē. Tornis ir 33 m augsts un ir otrais augstākais tornis Latvijā, izgatavots no metāla. No torņa skatu platformas paveras brīnišķīgs skats uz ainavisko apkārtni – Kangaru ezeru un Lielkangaru purvu.

https://lv.wikipedia.org/wiki/Lielie_Kangari, [https://lv.wikipedia.org/wiki/Lielie_Kangari_\(dabas_liegums\)](https://lv.wikipedia.org/wiki/Lielie_Kangari_(dabas_liegums)), <https://ropazi.lv/iv/turisms/ko-redzet-un-darit/dodies-daba/dabas-liegums-lielle-kangari/>, <https://www.la.lv/ledus-laikmeta-meistar-darbs-lielle-kangari-2>, <https://www.redzet.eu/photo/kangaru-skatu-tornis-V-1681-20>
08.01.2022.



foto: <https://www.redzet.eu/photo/kangaru-skatu-tornis-V-1681-20>

Dabas liegums "Lielie Kangari"

SUNTAŽI

Pagasta centrs Ogres novadā. Te Mazajā Juglā ietek tās kreisā krasta pieteka Abza. Suntaži atrodas autoceļu Inciems-Sigulda-Ķegums (P8) un Rīga-Ērgļi (P4) krustpunktā. Cauri Suntažiem gāja dzelzceļa līnija Rīga-Ērgļi, uz kuras atradās arī Suntažu dzelzceļa stacija.

Suntažu luterāņu baznīca

Šeit atradusies līvu svētvieta. Pirms šīs baznīcas šeit atradušies vairāki koka dievnami. Pašreizējā baznīcas ēka celta 1780.-1782. gados. Baznīca celta klasicisma stilā pēc Kristofa Hāberlanda projekta. 1874.-1875. gados dievnamam veikta pamatīga rekonstrukcija, kuras rezultātā baznīca ieguvusi jaunu iekārtu un arī jaunu altārglezni (1878. gadā), kuras autors ir Jūliuss Gotfrīds Zigmunds.

Valsts nozīmes arhitektūras piemineklis. Altāris, kancele, soli, ērģeļu prospekts un luktas ir saudzējami 19. gadsimta mākslas pieminekļi. Zvans ir viens no lielākajiem starp Latvijas lauku draudzēm.

Otrā pasaules kara laikā baznīca tika izmantota kā munīcijas noliktava. Padomju okupācijas laikā dievnams vairākkārt cietis no vandaļu ielaušanās. 22.08.2020.

[Suntažu luterāņu baznīca](#)

Baznīca atrodas nelielā pakalniņā. Netālu no tās Mazās Juglas upe.

Pie baznīcas Pirmā pasaules kara karavīru apbedījumi, kuri pēc Otrā pasaules kara tika pārveidoti par padomju karavīru kapiem, 1973. gadā pārveidojot arī iepriekš Latvijas Republikas laikā uzstādīto pieminekli. Esošajam šūnakmens piemineklim piekombinējot padomju simbolikai raksturīgās zvaigznes, kā arī uzstādot blakus līdzīgas trijstūra formas metāla konstrukciju.

Blakus baznīcai uzstādīti apmēram 1,5 m augsti ieejas vārti ar gada skaitļiem 1941 un 1945. 22.08.2020.

Suntažu muižas pils un muzejs

+371 26 682 339

<https://www.visitigre.lv/lv/muzeji-un-kolekcijas/416/3-suntazu-muizas-pils-un-muzejs>

Muižas kungu māja celta 1780.-1782. gados neoklasicisma stilā, 19. gadsimtā modernizēta uzceļot papildus divus torņus, kas piešķir ēkai neogotiskus vaibstus. Muižas pils vairākkārt dedzināta, postīta un atkal atjaunota. Suntažu pils celta pēc Rīgas bīskapa Alberta rīkojuma 1223. gadā un līdz 1436. gadam tā ir bīskapa pils. Suntažu pils bieži bijusi Rīgas bīskapijas un Vācu ordeņa strīdus ābols, ir ziņas, ka 1318. gadā ordenis virsbīskapam pili atkarojis. 1436. gadā virsbīskaps Henings Šarpenbergs pili ar visu novadu pārdeva domkapitulam. 1522. gadā virsbīskaps Jaspers Linde sadalīja domkapitula īpašumus 8 daļās, Suntažus ieguva otrais domkungs – dekāns Jakobs Meks. Arī pēc Rīgas bīskapijas likvidēšanas 1562. gadā viņš bija pils īpašnieks, tagad jau kā poļu valdības kastelāns. Jakobs Meks saņēma Suntažu pili kā lēni 1568. gadā no karaļa Sigismunda Augusta Grodņā. Vēlāk pils karos vairākkārt nopostīta, bet allaž atjaunota tai pašā vietā. No 1764. gada Suntažu muiža ir barona H. G. Ingelstorma īpašums (viņa māte ir Meku dzimtas pārstāve). Kopš 1816. gada Suntažu pils saistīta ar fon Hanefeldu dzimtu. Tās īpašnieki bijuši Reinholds Andreass fon Hanefelds, Gustavs Reinholds fon Hanefelds (no 1820. gada) un Pauls Juliuss fon Hanefelds (no 1877. gada). 1905. gada 27. novembrī revolucionāri noskaņoti zemnieki ielenca muižas pārvaldnieku, prasot pēc ieročiem, uzlauza pils durvis un vakarā pili nodedzināja. Soda ekspedīcijas dragūni nemiera cēlājus sagūstīja un, par biedinājumu citiem, 1906. gada 18. janvārī nošāva 13 cilvēkus. Zemnieku

nemierus apspieda un pašu spēkiem. Suntažu pili atjaunoja vēl krāšņāku kā iepriekš: uzcēla otro stāvu, izmainīja torņu siluetu, kādu to var vērot arī mūsdienās.

Pirmajā pasaules karā pils atkal stipri cieta. Latvijas Republikas valdība nolēma to nodot skolas vajadzībām, un no 1920. gada Suntažu pils kļuva par Suntažu pamatskolu (tagad Suntažu vidusskola).

20.09.2021.

Suntažu muižas pils un muzejs

Suntažu publiskā observatorija

➤ <http://www.starspace.lv/>

+371 29 120 445, info@starspace.lv, "Kaltiņi", Suntažu pagasts, Ogres novads

Aptuveni divu stundu garā apmeklējuma laikā jūs varēsiet noklausīties saistošu lekciju par zvaigznēm, planētām, citplanētiešiem, dzīvniekiem kosmosā un vēl daudziem citiem tematiem. Turklāt nevis zinātniskā, bet gan vienkāršā valodā. Pēc lekcijas ir iespēja doties ārā svaigā gaisā apskatīt dažus tobrīd redzamus zvaigznājus. Uzzināsiet, kā tos atrast, kādi tie izskatās un, iespējams, dzirdēsiet arī kādu teiku par šiem zvaigznājiem. Zvaigžņu vērošanu varēsiet turpināt observatorijā, aplūkojot konkrētajā vakarā redzamos objektus jaudīgākajā publiski pieejamajā privātajā teleskopā. Observatorijā iespējams iegādāties suvenīrus un dāvanu kartes, iedziļināties plašos un krāšņi ilustrētos astronomijas literatūras krājumos, kā arī aptaustīt "nokritušās zvaigznes". Vasaras periodā iespējams iepazīties arī ar aitām, trokšņainajām pērļu visticām, buldurējošajiem tītarim un citiem putniem.

20.09.2021.

Suntažu publiskā observatorija

Suntaži

ĶEIPENE

<https://lv.wikipedia.org/wiki/Ķeipene>

Pagasta centrs Ogres novadā autoceļu P4 un P32 krustojumā uz dienvidiem no slēgtās Rīgas-Ērgļu dzelzceļa līnijas 42 km no novada centra Ogres un 77 km no Rīgas. Ķeipenē atrodas pagasta pārvalde, pamatskola, bērnudārzs, tautas nams, bibliotēka, pasts, divi veikali. Apdzīvotā vieta izveidojusies pie bijušās Jaunķeipenes muižas (*Neu-Kaipen*) centra, sākusi augt līdz ar dzelzceļa stacijas atvēršanu, vēlāk – kā padomju saimniecības "Ķeipene" ciemats.



http://www.ogresnovads.lv/lat/par_ogres_novadu/pagasti/keipenes_pagasta_parvalde/

12. gadsimta beigās tagadējā Ķeipenes pagasta teritorija atradās latgaļu Jersikas zemes ZR malā, tāpēc pagasta ģerbonī attēlota seno latgaļu rota – pūces sakta. Šī sakta tika atrasta Saliņu pilskalnā un vēlāk piedalījās arheoloģijas izstādē Francijā.

13. gadsimtā Ķeipene nonāca Rīgas arhibīskapijas Latvju galā. Nosaukumu tā ieguvusi no prūšu kanoniķa Kaipena vārda, kas šo īpašumu nopircis no Livonijas ordeņa vasaļa Pētera fon Borha 15. gadsimta vidū. 1734. gadā izveidota Jaunķeipenes muiža, kurā darbojās brūzis, ķieģeļu ceplis un kaļķu ceplis. 1832. gadā par Ķeipenes īpašnieku kļuva Lēvis of Menārs fon Lillienfelds. Muižkunga

valdīšanas laikā audzēti zirgi pasta pārvadāšanai. Patreizējā pagasta teritorijā atradās arī Vatrānes muiža, kura rakstos minēta ap 1600. gadu. 1834. gadā nonākusi baronu fon Tranzē īpašumā. Pēdējais muižas īpašnieks bija barons profesors P. Sokolovskis.

Tagadējais Ķeipenes pagasts izveidojies, saplūstot vairākām apdzīvotām vietām: Kastrānei (Diedziņam), Vatrānei un Ķeipenei. Ciema statuss Ķeipenei piešķirts 1945. gada, bet 1947. gadā pagasts pievienots Ogres rajonam.

Apskate objekti: Ķeipenes parks, Ķeipenes skolas ozols (apkārtmērs 6,1 metri), Pieminekļis padomju varas represiju upuriem pie Ķeipenes skolas (atklāts 2000. gadā), "Ķeipenes piparkūku studija".

22.08.2020.

Ķeipenes muižas parks

Brūveri, Ķeipenes pagasts, Ogres novads

Muižas ēkas nav saglabājušās. Iespējams, savu nosaukumu muiža ieguvusi no prūšu kanoniķa Kaipena vārda, kurš šo apkaimi ieguvis 15. gs. vidū no Rīgas domkapitula, kas savukārt šo īpašumu nopircis no Livonijas ordeņa vasaļa Pētera fon Borha. 1743.gadā, apvienojot astoņas zemnieku saimniecības, tika izveidota Jaunķeipenes muiža (Vecķeipenes muiža tika nopostīta Ziemeļu karā). Patlaban apskatāms tikai ainaviskais valsts nozīmes dendroloģiskais stādījums – Ķeipenes muižas parks (2,8 ha) ar vērtīgiem introducēto sugu kokiem, no kuriem lielāko pelēko riekstkoku apkārtmērs sasniedz 2,9 m un 3,4 m. Parks ierīkots 19. gs. muižas īpašnieka barona Lēvisa of Menāra laikā, tajā aug 27 dižkoki. Parka centrā ir kapu kalns, kur bijuši apbedīti muižkungs un viņa ģimenes piederīgie. Parks ir valsts aizsardzībā kopš 1977. gada.

20.09.2021.

Ķeipenes muižas parks

Ķeipenes kinostacija (Sergeja Eizenšteina komunikāciju centrs)

➤ <http://www.visitogre.lv/lv/muzeji-un-kolekcijas/107/kinostacija-keipene>
+371 25 577 645, eizensteins@inbox.lv, <https://www.facebook.com/keipene.eizensteins/>
<https://www.latvia.travel/lv/apskates-vieta/keipenes-kinostacija-eizensteina-komunikaciju-centrs>

Ķeipene tiek dēvēta par Latvijas kino vēstures galvaspilsētu. Kinostacija, kas izveidota Ķeipenes kādreizējās dzelzceļa stacijas telpās, radusies kinofestivāla „Arsenāls” komandai un domubiedriem festivālu laikā, dodoties mazliet sirreālā ceļojumā ar vilcienu uz Ķeipeni.

Katra šāda ceļojuma laikā mazā stacija ieguvusi kādu jaunu elementu vai vides instalāciju. Šī ir kā tikšanās vieta kino dižgariem, šeit atrodas milzu galds un krēsli. Pāri sliedēm slejas tunelis no 24 kino kadriem, kas ir veltījums pirmajai kino lentei. Perona malā vējā plīvo Latvijas un Spānijas karogi.

Stacijas uzgaidāmajā telpā ir ekspozīcija kinorežisoram Sergejam Eizenšteinam un te ir iespēja iepazīt kino valodas meistarū S. Eizenšteinu, kino rašanās vēsturi vai vienkārši izbaudīt nedaudz sirreālu zuduša laika sajūtu. Pazemē izbūvēts vides instalācijas objekts – 8 metrus gara un 4 metrus plata “Potjomkina aka”, kas veidota kā izstāžu zāle zem zemes, galveno akcentu liekot uz bruņukūģi “Potjomkinu”.

Vecā Ķeipenes dzelzceļa stacija arī ir vienīgā vieta, kur ir saglabāts sliežu posms no bijušā vilcienu maršruta Rīga-Ērgļi.

22.08.2020.

Ķeipenes kinostacija (S. Eizenšteina komunikāciju centrs)

Šūpoļu parks Ķeipenē

Zuši, Ķeipenes pagasts, Ogres novads, +371 28 679 934, starei@inbox.lv, ziedojumi

Parkā apskatāmas dažādu veidu un izmēru šūpoles, kā, piemēram, "Milzu šūpoles", "Ritenis", "Norvēģu rats". 11 m augstās „Milzu šūpoles” savienotas ar skatu torni, kurā var arī uzkāpt. Šūpošanās ir ļoti veselīga nodarbe, tā sakārto cilvēka enerģētiku, līdzsvaro un mobilizē. Parka teritorijā ir brīvdabas pavarda, treileru un telšu vietas. Pirtī iespējams izbaudīt pirts procedūras. Pieejamas nakšņošanas iespējas.

22.08.2020.

Šūpoļu parks Ķeipenē

Ķeipenes piparkūku studija

➤ <https://www.keipenespiparkukas.lv/>

Kalnāji, Akas iela, Ķeipene, Ogres novads, +371 22 002 115, unida@inbox.lv

Uzņēmums ir pazīstams ar gardajiem mākslas darbiem – piparkūkām, kuras veidotas jebkurai gaumei, gan lielajiem, gan mazajiem un cilvēkiem ar labu humora izjūtu. IK "Ķeipeniešu" gardo piparkūku glazūra top no dabīgām ogu un augļu sulām tas ir, tajos nav mākslīgo pārtikas krāsvielu. Tā ir šī uzņēmuma galvenā atšķirība no pārējiem, kas nodarbojas ar piparkūku cepšanu. Piparkūku studijā tiek aicinātas skolēnu grupas un citi interesenti lielākā cilvēku skaitā. Uzņēmumā iespējams vērot piparkūku tapšanas procesu un izmēģināt savu roku veiklību piparkūku veidošanā.

<https://www.visitogre.lv/lv/izinas-un-radossais-turisms/274/keipenes-piparkuku-studija>, 01.10.2021.

Ķeipenes piparkūku studija

Ķeipene

Vidzemes Centrālajā augstienē Ķeipenes un Taurupes pagasta teritorijā atrodas **Ķeipenes valnis**, kas ir 7 kilometrus garš, līdz 1 km plats smilšains paugurains masīvs, kas. Augstākās vietas: Kārklū kalns - 142,2 metri vjl un Lakstenes kalns - 153,1 metri vjl. Šajās vietās ierīkotas autostāvvietas ceļa malā. No šīs osu grēdas – vaļņa – desmitiem kilometru tālu paveras skaistas dabas ainavas. Lielisko ainavu var baudīt, braucot pa ceļu P4 posmā Ķeipene – Taurupe.

VILHELMA PURVĪŠA DZIMTĀS MĀJAS "VECJAUŽI"

➤ <https://www.purvitishouse.com/>

GPS: 56.973249, 25.322154, +371 25 543 070

1872. gadā dzimušais latviešu glezniecības klasiķis Vilhelms Purvītis "Vecjaužos" pavadījis savas dzīves pirmos sešpadsmit gadus. 1998. gadā māju iegādājās Nīderlandes pilsoņe, muzeju mārketinga un muzeju kultūrpoltikas speciāliste Margrieta Lestradena, pārceļoties uz dzīvi Latvijā. Viņa ieguldījusi lielu darbu mājas rekonstrukcijā un nav atmetusi cerību šeit izveidot starptautisku mākslas

centru. Ēka ir valsts nozīmes vēstures piemineklis. Iepriekš piesakoties, iespējams aplūkot mājas interjeru un arī pārnakšņot.

Vilhelma Purviša dzimtās mājas "Vecjauzi"

TAURUPE

Ciems Ogres novada Taurupes pagastā, pagasta centrs. Izvietojusies pie autoceļa P4 52 km no novada centra Ogres un 88 km no Rīgas. Nosaukums cēlies no Taures upes nosaukuma (neliela Līčupes pieteka Mazozolu pagastā).

Apdzīvotā vieta veidojusies ap Taurupes muižas (Taurup) centru. 1933. gadā Taurupei piešķīra biezi apdzīvotas vietas (ciema) statusu.

Taurupē atrodas pagasta pārvalde, vidusskola, tautas nams, bibliotēka, novadpētniecības muzejs, pasts.

<https://lv.wikipedia.org/wiki/Taurupe>, 20.09.2021.

Taurupes muiža

Taurupei 18. gadsimta pirmajos gados pāri gāja Ziemeļu karš, ievazāts mēris un arī muiža nopostīta un nodedzināta, bet drīz vien atjaunota. Vēlāk, jau 19. gadsimtā, sākotnējā kungu māja pārbūvēta tās īpašniekam, flāmu izcelsmes baronam fon Tranzē pēc slavenā baltvācu arhitekta, kas ir daudzu Latvijas piļu un muižu pārbūves autors, Vilhelma Bokslafa projekta Tjudoru neogotikas stilā.

Tā bija divstāvēģa ēka ar gotiskiem zeltiem un saukta par "Balto māju". 1905. gada revolūcijā nemiernieki to nodedzināja, bet pēc tam muiža atkal atjaunota un tajā ierīkota skola, teikts Latviešu Konversācijas vārdnīcā. Vēlāk ēkai nodega jumts un atjaunojot uzcelts trešais stāvs. Publiski pieejamajos avotos teikts, ka pašreiz redzamā Taurupes muižas pils celta 19. gadsimta otrajā pusē, bet padomju laikos – 1961. gadā, kā jau daudzās līdzīgās celtnēs, tur iekārtota vidusskola, kas tur atrodas joprojām. Ja vēlies ko vairāk uzzināt par šo skaisto vietu, vērts iegriezties "Baltajā mājā" ierīkotajā novadpētniecības muzejā. Tur apkopotī pagasta un tuvākās apkārtnes vēstures materiāli. Ap muižu plešas brīvā plānojumā veidots parks. Stādījumu pamatā galvenokārt vietējās koku sugas. Parkā aug Taurupes dižozols, no kā gan daudz kas vairs nav palicis pāri. Muižas kompleksā ietilpst arī saimniecības ēkas un to drupas. Šajā apkaimē dzīvojis un skolā gājis rakstnieks Sudrabu Edžus, tāpēc netālu, vietā, kur Ogres upē ieplūst Taukatnīte, pie Meņģeles pagasta robežas, pēc dzejnieka Imanta Ziedoņa iniciatīvas izveidota "Dullā Daukas birzs". Pavisam nesen atklāts skatu tornis par godu Dullajam Daukam.

20.09.2021.

Taurupe

ADERKAŠU PILSKALNS

Aderkašu pilskalns atrodas Ogres raj. Taurupes pagastā, ap 1 km uz DA no Aderkašiem, 100 m uz A no Aderkašu kapsētas un 300 m uz Z no Aderkašu pareizticīgo baznīcas. Pieminekli 1945. gadā atklāja K. Rozītis.

Aderkašu pilskalns atrodas mežiem apaugušā kalnotā vietā Ogres upes labā krasta pietekas Taukatnes purvainās lejas labajā pusē. Senais nocietinājums ierīkots nedaudz Z-D virzienā orientētā no visām pusēm norobežotā un pastāvā

konusveidīgā kalnā. Virs tuvākās apkārtnes tas paceļas 15-17 m, taču tā augstums virs A esošās Tautatnes upītes ielejas ir ievērojami lielāks. Aderkašu pilskalna plakums ir kumps, ovāls un mazpārveidots. Tā garums – 25 m platums – 18 m.

Pilskalnam ir divas terases. Pirmā terase izveidota 5 m zem plakuma līmeņa kalna Z, A un D pusē. Otra terase, kas atrodas 7-8 m zem plakuma līmeņa, veidota tikai pilskalna mazāk stāvājās D, DA un ZA nogāzēs. Pirmā terase pret pilskalna lēzenākajiem galiem paliek izteiktāka. Abu terašu platums – 3-5 m. Pilskalna R nogāze ir pietiekami stāva, un te terase nav veidota.

Kultūrslēnis pilskalnā nav izteikti intensīvs vai biezs. Jūtams tas ir kalna austrumu pusē. Uz pirmās terases pilskalna D pusē zem nogāzta koka saknēm atrodas vairākas tuvāk neraksturojamas drūpošas bezripas trauku lauskas. Nepilnu kilometru uz DA no Aderkašu pilskalna Ogres upes labajā krastā atrodas pazīstamie Ozolēnu (arī Lejasspeltu, Aderkašu) vēlā dzelzs laikmeta senkapi. Iespējams, ka arī nelielais un samērā vāji nocietinātais Aderkašu pilskalns ir vienlaicīgs ar Ozolēnu senkapjiem.

<https://www.latvijas-pilskalni.lv/aderkasu-pilskalns/>

Aderkašu pilskalns

ADERKAŠU SV. MARIJAS MAGDALĒNAS PAREIZTICĪGO BAZNĪCA

+371 65 031 287

Aderkašu pareizticīgo draudze izveidojās 19. gadsimta vidū, bet dievnamu uzcēla 1867. gadā un dievkalpojums noturēja latviešu valodā. Draudzē par priesteri ilgu laiku kalpoja pareizticīgais latvietis Jānis Līcītis (Straumīte), vairākkārt izdotās grāmatas “Pareizticīgā latvieša piezīmes” autors (nošauts 1905. gadā), kā arī K. Blodons, kas pazīstams kā pareizticīgo skolas grāmatu autors. Baznīca ir vietējas nozīmes arhitektūras piemineklis.

➤ <http://www.pareizticiba.lv/index.php?newid=7248&id=6&lang=LV>

01.10.2021.

Aderkašu Sv. Marijas-Magdalēnas pareizticīgo baznīca

DABAS PARKS “OGRES IELEJA”

Valsts nozīmes dabas parka statuss teritorijai piešķirts 2004. gadā. Parka platība ir 7515,7 ha, tas atrodas Ērgļu, Ķeguma un Ogres novada teritorijā. Dabas parks “Ogres ieleja” iekļauts Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju “Natura 2000” sarakstā. Dabas parka vērtības ir neregulētā Ogres upe, tās ieleja ar krāšņām krasta ainavām, daudzveidīgi meži, plašas pļavas, upju krāces, kraujas, avoti, dižakmeņi, kā arī dižkoki. Ieleja jau izsenis bijusi apdzīvota, līdz pat mūsdienām tajā saglabājušās ievērojamas cienīgas vēstures liecības – seni pilskalni un pilsdrupas, baznīcas, muižas, pieminekļi un piemiņas vietas, dažādas dzirnavas, dzirnavu dambji un citi. Dabas parka teritorijā atrodas 21 valsts nozīmes aizsargājams kultūras piemineklis un 22 kultūrvēsturiskie objekti.

20.09.2021.

Dabas parks “Ogres ieleja”

MENĢELES SKATU TORNIS UN DULLĀ DAUKAS BIRZS

Braucot pa ceļu V964 no Taurupes uz Meņģeles pusi, pabraucot garām Aderkašu baznīcai, aptuveni pēc 500 m ceļa kreisajā pusē ir skatu tornis.

Atrrodas dabas parka "Ogres ieleja" teritorijā. No torņa paveras burvīgs skats uz Ogres upes ieleju, saskatāma arī Aderkašu pareizticīgo baznīca. Meņģeles pagastā dzimis un bērnības gaitas pavadījis rakstnieks Sudrabu Edžus, kas sarakstījis stāstu par Dullu Dauku. Uz Taurupes un Meņģeles pagasta robežas Ogres upes senkrastā atrodas rakstnieka bērnības mājas "Zvaniņi". Pie tām ozolu un bērzu birzī Tautas dzejnieks Imants Ziedonis ar domubiedriem 20.gs. 70.gados izveidoja Dullā Daukas taku ar īpašiem akmeņiem, uz viena no tiem ir uzraksts "Dullais Dauka". Kāpiens skatu tornī neapšaubāmi saskan ar zinātkārā zēna Dullā Daukas galveno jautājumu: kas atrodas aiz horizonta un vai zeme ir apaļa?

Meņģeles skatu tornis un Dullā Daukas birzs

MENĢELE

<https://lv.wikipedia.org/wiki/Meņģele>

Ciems Ogres novada Meņģeles pagastā, pagasta centrs. Izvietojies pagasta vidusdaļā pie Kangarupītes ietekas Ogrē un autoceļa V964 68 km no novada centra Ogres un 98 km no Rīgas. Meņģelē ir pagasta pārvalde, Taurupes pamatskolas Meņģeles filiāle, bērnudārzs «Auseklītis», tautas nams, bibliotēka, pasts, veikals, luterāņu baznīca. Apdzīvotā vieta veidojusies pie Meņģeles pagastvaldes un skolas 1,5 km no Meņģeles muižas centra; izaugusi padomju gados kā kolhozas "Meņģele" ciemats un ciema padomes centrs. Meņģeles luterāņu baznīca ir valsts nozīmes arhitektūras piemineklis, viduslaiku kapsēta, kapsētas vārtu kapliča un pagastnams – vietējas nozīmes arhitektūras un kultūrvēstures piemineklis.

Meņģele rakstos pirmo reizi pieminēta arhibīskapa Mihaela Hildebranda valdīšanas laikā 1490. gadā, kad Rīgas arhibīskapa vasalis Engelbrehts no Mengdenas (Engelbrecht van Mengden, miris pēc 1495. gada), savus Limbažu un Umurgas zemes īpašumus iemaiņija pret Meņģelmuižu (*Altenwoga*).

Meņģeles muzejs "Sudrabu Edžus novadpētniecība '3 istabas'"

Bērnudārzs "Auseklītis" Meņģeles pagasts, Ogres novads, +371 26 191 096

Meņģeles pagasts ir rakstnieka Sudrabu Edžus (1860-1941, īstajā vārdā Eduards Morics Zilbers) dzimtā vieta. Sudrabu Edžus tēvs Fricis Zilbers muižkunga barona fon Šēnfogela laikā bijis Meņģeles baznīcas ērgelnieks. Šai apkaimē noskatīti daudzi Sudrabu Edžus stāstu literārie varoņi, arī Dauka, kuru viņa lielās zinātkāres dēļ iesauca par Dullu. Meņģeles centrā uzstādīts tēlnieka Viļņa Titāna 1984. gadā veidotais Sudrabu Edžus piemineklis.

Rakstniekam un Meņģeles pagasta vēsturei veltīta ekspozīcija iekārtota bijušajā bērnudārza ēkā. Šeit apskatei izliktas senlietas, kas savāktas no meņģeliešu mājām.

Meņģeles muzejs "Sudrabu Edžus novadpētniecība '3 istabas'"

Meņģele

LĪČUPE

Līčupe (agrāk arī Braki) ir ciems Ogres novada Mazozolu pagastā, pagasta centrs. Izvietojusies Līčupes kreisajā krastā pie autoceļa P4 62 km no novada centra Ogres un 98 km no Rīgas.

Apdzīvotā vieta veidojusies padomju gados pie bijušā Līčakroga un Līčupes stacijas kā padomju saimniecības "Oškalns" (no 1989. gada – "Līčupe") ciemats un ciema padomes centrs. Līčupē atrodas pagasta pārvalde, pamatskola, kultūras nams, bibliotēka, veselības punkts, pasts, veikals.

Līčupe

VELNA GRĀVIS UZ NĀRUŽIŅAS UPES

Mazozolu pagasts, Ogres novads

Ap 30 m garš laukakmeņu krāvums dziļā, kokiem apaugušā Nāružiņas upītes augšteces gravā. Nāruža ir 12 km gara Ogres upes pieteka. Teika stāsta, ka sensenos laikos kādu nakti Velns nesis priekšautā akmeņus, iedziedājis gailis un Velnam akmeņi izbiruši tieši upītē. Tā arī radies šīs vietas nosaukums. Vasarā upīte zem akmeņu nastas tek mierīgi, bet pavasaros ūdens pāri akmeņiem griež baltas putas.



Velna grāvis uz Nāružiņas upes

ĒRĢĻI

- <https://www.ergli.lv/>
- https://www.ergli.lv/upload/File/2020_Erglu_nov_tur_karte.pdf

Atrodas **Ogres upes** ielejā starp skaistām pauguru virsotnēm. Sens latviešu apdzīvots novads, te ir no tālās senatnes saglabājies latgaļu pilskalns. Pirmo reizi rakstos Ērgļi minēti 1382. gadā. Tagadējais Ērgļu ciemats sācis veidoties 1931. gadā. Tie sevišķi uzplauka pēc 1938. gada, kad uzbūvēja Rīgas-Ērgļu dzelzceļu.

Ogres krastā kokiem apaugušā pakalnē atrodas **Ērgļu vecā kapsēta**, kur 1908. gadā guldīts ievērojams latviešu rakstnieks Rūdolfs Blaumanis. **Blaumaņa kapa piemineklis** izgatavots no pelēka lauka granīta. Akmens ņemts no Braku mājām; agrāk rakstnieks uz tā bieži sēdējis, pārdomādams savu varoņu tēlus. Piemineklis atklāts 1923. gadā Blaumaņa 60 gadu dzimšanas atceres dienā.

Pāri Ogresi pa kājnieku laipu var nokļūt Ogres labajā krastā, kur 6,9 ha plašā simtgadīgu koku parkā atrodas **bijušās Ērgļu muižas centrs**. Muižas pils ēkā atrodas slimnīcas ambulance. Muižas pavāra mājā 1862. gadā dzimis Rūdolfs Blaumanis. Ērgļu muižā Blaumanis pavadīja 5 pirmos dzīves gadus.

1. **Skanstes kalns – pilskalns**. 10 m augsts trīsstūra formas kalns, ko uzskata par vēlā dzelzs laikmeta (9.-12. gadsimts) nocietinājumu. 56.9000, 25.6408.

2. **Ērgļu viduslaiku pilsdrupu teritorija**. 14. gs. celtas pils drupas ar 7 ha plašu parka teritoriju. Pilskalnā uzstādītas **skulptūras “Ērgļu sargsuņi”** un lapene ar vēsturiskiem griestu zīmējumiem. 56.5342, 25.3826.

3. **Blaumaņa kapi**. Apbedīti rakstnieks R. Blaumanis, Jurjānu dzimtas piederīgie, dzejnieks J. Grots, mākslinieks Ā. Lielais. 56.9017, 25.6397.

Oranžie cipari:

1. SIA “Mailīšu Fabrika”. **Audumu ražošanas darbnīca**. Pagātnes un tagadnes apvienojums tautasdziesmā, tautastērpā, stellēs. “Zemzari”, Ērgļi, +371 28 622 820, mailisufabrika@gmail.com, GPS: 56.9044, 25.6386.

2. SIA “Aktīvā tūrisma centrs “Ērgļu stacija””. Radošums un kafija dzelzceļa stacijā, nometnes, aktivitātes, pasākumi dabā, tematiski pārgājieni un ekskursijas gida vadībā, izbraucieni caurspīdīgās laivās. Stacijas iela 1, Ērgļi, +371 29 692 200, +371 29 482 824 inese.olte@gmail.com, www.stacija.eu 56.8958, 25.6309

Rūdolfa Blaumaņa memoriālā māja “Braki”

➤ <http://www.braki.lv/>

+371 26 498 099, +371 64 871 569

Izglītojoši un atraktīvi pasākumi, ekskursijas, cienasts Braku saimes istabā (pēc pieprasījuma). Teritorijā atrodas arī atrakciju parks ar trošu trasēm un disku golfu.

Rūdolfa Blaumaņa dzīves vieta atrodas 4 km no Ērgļu centra. Braku viensēta ir atjaunota kā tipiska Vidzemes lauku zemnieka sēta ar astoņām koka ēkām.

Te rakstnieks pavadījis bērnību un daļu jaunības. Vēlāk, strādādams pilsētā, viņš bieži uzturējies arī Brakos. Mājas atrodas augstā kalnā. No turienes pāri laukiem paveras skats uz Juņundas Jāņa un Lukstu kalna virsotnēm. Ap dzīvojamo ēku ir rakstnieka stādīti koki un augļu dārzs.

Kā rakstījis A. Vilsons “R. Blaumaņa kopotie raksti”: “Latvijā grūti atrast vēl citu vietu, kam ar kāda ievērojama rakstnieka daiļradi sakari būtu tik cieši un ilgstoši kā Blaumanim ar “Brakiem”. Un tiešām – tur mājoja ne tikai daiļdarbu pēdējam noslīpējumam vajadzīgais klusums un miers, bet arī iecerī rosinošu dzīves daudzveidību, sākot ar lirisku dabas ainavu un beidzot ar dramatiskajiem cilvēku likteņiem. Ziemā – visapkārt balti sniega klajumi, viļņveidīgos pakalnos locīti un zilganu meža strēmeļu izrotāti; pavasarī – brūngani, kūpoši arumi; vasarā – zaļo koku un zāļu jūras bezgalīga, bet cauru gadu acu priekšā – vienkāršs darba cilvēku nemitīgi mainīgās gaitas.”

Brakos Blaumanis sarakstīja pirmos stāstus – “Aizvien lillā”, “Spijēnos”, “Raudupiete”, “Pērkona negaiss”. Tematus viņš mēdza pārdomāt, staigājot mežā pa apmēram 100 soļu garu eglu aleju. Dzimtajā pusē rakstnieks smēla bagātīgu pieredzi, guva daudz sižetu un prototipu savai daiļradei, bet ilgāku vai īsāku laiku – gadus vai mēnešus – viņš dzīvoja Rīgā, Pēterburgā, Koknesē, Jūrmalā, Cēsīs un Valmierā. Apguva kultūras vērtības latviešu, krievu un franču valodā. Ciešās saites ar dzīvi un ar darba tautu palīdzēja Blaumanim nospraust viņa reālistisko humānisma un demokrātisma ceļu.

Rūdolfs Blaumanis (1863-1908) – rakstnieks

➤ https://lv.wikipedia.org/wiki/Rūdolfs_Blaumanis

Kārlis Rūdolfs Leonīds Blaumanis – prozaikis, dramaturgs, žurnālists. Populārākie darbi ir dzejolis “Tālavas taurētājs”, novele “Nāves ēnā”, lugas “Skroderdienas Silmačos” un “Indrāni”, darbi ir tulkoti angļu, igauņu, krievu, lietuviešu,

somu, ukraiņu, ungāru un vācu valodā. Pēc Blaumaņa darbu motīviem ir uzņemtas kinofilmas “Salna pavasarī”, “Purva bridējs”, “Nāves ēnā”.

2004. gadā veiktajā aptaujā par 100 visu laiku ievērojamākajām Latvijas personībām R. Blaumanis tika ierindots trešajā vietā.

Blaumani pazīst visi. Vienam tuva Kristīnas skaidrā un tīrā mīlestība, otrs dziļi pārdzīvo “Pazudušā dēla” un “Indrānu” varoņu traģiskos likteņus, trešais smejas par “Silmaču” laužu humoru, vēl cits arvien pārlasa Blaumaņa meistariskās noveles, bet mazie, protams, labi pazīst Blaumaņa pasaku “Velniņi”.

Brakos pabeigta komēdija “Skroderdienas Silmačos”, 1903. gadā – drāma “Indrāni”, bet 1904. gadā skatu luga “Ugunī”. 1908. gadā sākumā Blaumanis smagi saslima ar tuberkulozi. Rakstnieks miris 45 gadu vecumā tā paša gada 4. septembrī Takaharju sanatorijā Somijā. Apbedīts Ērgļu kapsētā.

“Brakos” saglabājušās ēkas

Dzīvojamā ēka ar namiņu – māja restaurēta 1958. gadā, bet nākamajā gadā šeit atklāts rakstnieka memoriālais muzejs.

Māja ar salmu jumtu ar trim istabām. Saimes istabā dzīvojuši puīši un meitas. Mātes istaba reizē bijusi arī viesistaba – te rakstnieka klavieres, puķu soliņš un skapis. Darba istaba – vienkārša, mājīga, te rakstnieka mantas: grāmatu plaukts, kažoks, puķu vāzīte, “darba galds” – uz krāģīšiem uzgāzta klēts durvis u.c. Galā namiņš, kur vārīja ēdienu lopiem.

Klēts (restaurēta 1960. gadā) – te rakstnieks mīlējis atpūsties un rakstīt. Klēti viņš notēlojis vairākos darbos: “Pie aizbiruša avota”, “Skroderdienas Silmačos”.

Rija – raksturīga 19. gadsimta Piebalgas novada celtnē. Agrāk ticēja, ka rijā spokojas, šo ticējumu Blaumanis izmantojis novelē “Kā vecais, Zemīls pašu nelabo redzējis”.

Kūts restaurēta 1963. gadā.

Pirts atrodas tālāk no pārējām celtnēm. Restaurēta 1959. gadā.

Ar R. Blaumaņa dzīvi un daiļradi saistītās vietas Brakos:

Pirts grava un avotiņš – garākā Braku laukos. Gravu piemin “Indrānos”. No gravas avotiņa rakstnieks mīlējis dzert vēso ūdeni, gan arī norūdīties pēc tolaik pazīstamās Kneipa metodes.

Pirts aka un dīķis.

Jauniešu sanāksmju vieta – svētdienas novakarēs dziedāt un dejojot sapulcējušies Braku, Vanogu, Dzelskāju puīši un meitas, dažreiz piedalījies arī Blaumanis. Pie “Vanogu” mājām ir akmens, uz kura sēdot Blaumanis 1887. gadā pabeidzis stāstu “Pērkona negaiss”.

Jāņkalniņš ir augstākā vieta Brakos. Pie apvāršņa senais Tālavas novads, kam rakstnieks veltījis savu “Tālavas taurētāju”.

Vecais dārzs ar Blaumaņa stādīto aleju.

Agrākais Braku-Jumurdas ceļš – to piemin stāstā “Pie aizbiruša avota”. Pa šo ceļu rakstnieks pēdējo reizi izgāja no savas sētas 1908. gadā.

Agrāk iegūtā plaušu kaite progresēja un viņš smagi saslima. Blaumaņa draugi savāca līdzekļus, lai slimnieku ievietotu sanatorijā. Tā kā braukšana pa lauku ceļu varēja būt bīstama veselībai, draugi viņu uz krēsla aiznesa līdz lielceļam, lai nomātā Jumurdas muižas kariatē aizvestu uz tuvāko (ap 40 km) dzelzceļa staciju Koknesi, no kurienes tālāk uz sanatoriju Somijā.

Noliņa mežābele.

Lejas jeb Ķēķa aka – netālu no mežābeles, te agrāk izplūdis avotiņš – lietots saimniecības vajadzībām. Aka tēlota lugā “Indrāni”.

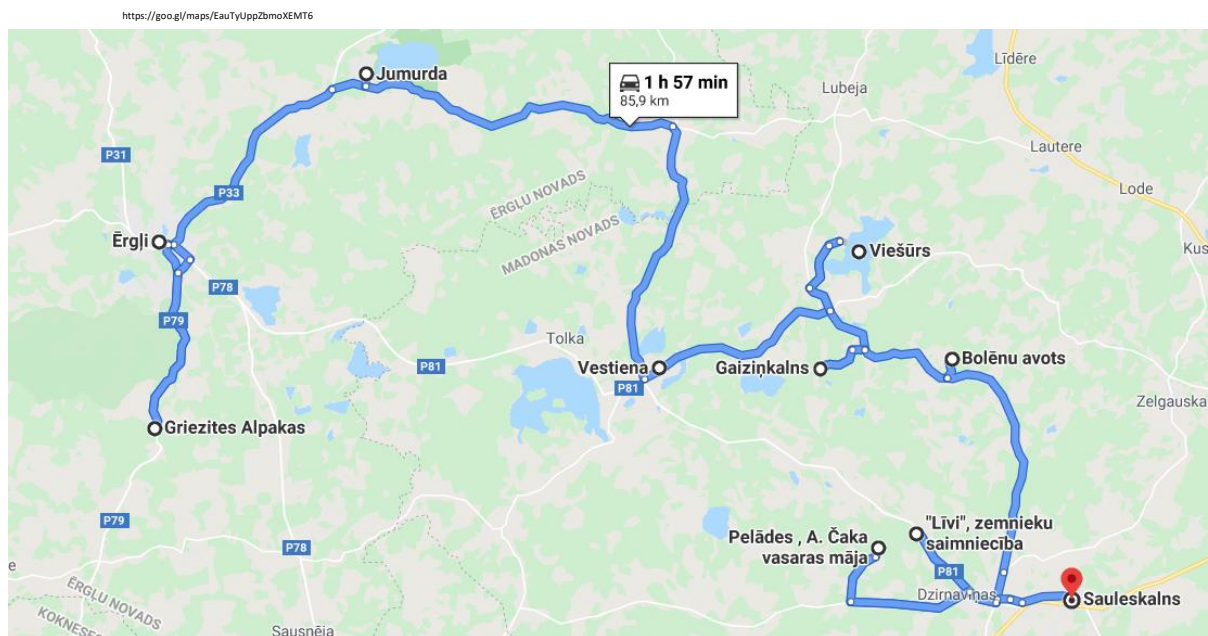
Sausā, Akmens un Lielā grava. Gravas abpus Brakiem savās atmiņās piemin rakstnieka laikabiedre Anna Brigadere, kā arī A. Birkerts dzejolī “Rūdolfā Blaumaņa dzimtenē”.

Meža taciņa (uz austrumiem no Brakiem) bija iemīļota Blaumaņa pastaigas vieta. Taciņu daži rakstnieka laikabiedri sauca par “simts soļu taciņu”; rakstniekam patīcis staigāt zem ēnainām eglēm 50-100 soļus uz priekšu un atpakaļ.

Braku kalna ziemeļu pakalnē atrodas **bērzu birze-klajums** sarīkojumiem. Pirmais brīvdabas uzvedums “Brīnumzāļīte” (1959. gadā).

Rūdolfā Blaumaņa memoriālā māja “Braki”

Ērgļi



ALPAKU SAIMNIECĪBA "GRIEZĪTES"

➤ <https://www.griezitesalpakas.lv/>

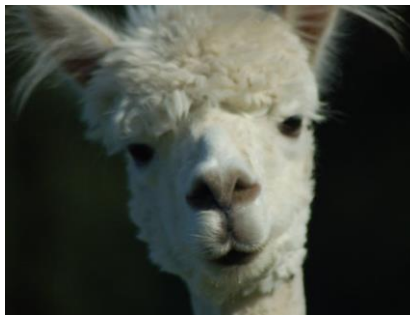
Griezites Alpakas, Ērgļu novads, GPS: 56.85143 25.63831, +371 28 693 785, griezites.alpakas@gmail.com.

Darba laiki: pēc vienošanās 10-17. Apmeklējuma maksa (2020): 4 EUR (bērniem no 7 gadu vecuma, studentiem, pensionāriem 4 EUR). Piedāvā alpaku apskati un iespēju izvest alpaku pastaigā. Saimnieki piedāvā uzzināt par alpaku cirpšanu un vilnas apstrādi. Visa saziņa notiek angļiski.

Šeit drosmīgs britu pāris Jans un Džoanna nodarbojas ar alpaku audzēšanu.

Alpakas – ir kamieļu dzimtas (*Camelidae*) Dienvidamerikā, Andu kalnos dzīvojošs mājdzīvnieks, kura savvaļas priekštece ir vikunja, lai gan ārēji tā ir līdzīgāka mazai lamai, ar kuru alpaka ir tuvu radniecīga, līdzīgi kā ar gvanako. Skaisti, maigi, draudzīgi un ļoti ziņkārīgi dzīvnieki. No alpakām tiek iegūta bieza, mīksta, kvalitatīva, silta un izsmalcināta vilna visdažādākajā krāsu gammā, kas jau gadsimtiem tiek izmantota dzijas gatavošanai īpaši siltiem cimdkiem, zeķēm un citiem adījumiem. Alpakas vilna var izaugt līdz 50 cm gara.

Alpakas kā mājdzīvniekus vilnas iegūšanai Dienvidamerikas indiāņi ir audzējuši vairākus tūkstošus gadu. Inku impērijas pastāvēšanas laikā no alpaku vilnas darinātus apģērbus varēja atļauties tikai augstdzimušie. Dienvidamerikā tiek izmantota arī alpaku gaļa, bet komerciāli realizēta ļoti reti.



Šeit ir iespēja redzēt un piedalīties alpaku vilnas apstrādē – filcēšanā. Vilnas filcēšanas kurss pasniedz arī Galina Blazejevska no Polijas, kas mēdz šurp atbraukt. Saimniecībā alpaku cirpšana notiek maijā. Maijs un jūnijs ir laiks, kad ganāmpulkam pievienojas arī jaundzimušie alpacēni.

Saimniecībā dzīvo 18 alpakas – Brencis, Antonija, Telluss, Jakobs, Herkules, Mari, Agnese un citas. 3 hektāru plašumā iekopts dārzenū lauks, iestādītas pāris ābeles, ar kurām gan tik labi neveicas, un vēl abu īpašumā ir trīs hektāri meža.

Dārzkopība un zvēraudzēšana ir tikai dažas lietas no visa, ko britu pāris Latvijā dara. Brīžiem nākas ķerties arī pie būvniecības, mašīnu labošanas, ziemā sākas bezgalīga sniega šķūrēšana, ik pa laikam uzrodas kāds apmeklētājs, kurš vēlas paciemties saimniecībā. Ja kāds zvēriņš saslimst, laiks paskrien nemanot, meklējot informāciju par ārstēšanas metodēm, jo, kā atklāj pāris, laukos trūkst zinošu speciālistu. "Jā, mēs izdzīvojam savu sapni, un es šo dzīvi nemainītu ne pret ko. Tomēr izdzīvot laukos nav viegli, priekšā ir daudz šķēršļu un izaicinājumu." saka Džoana.

<https://jauns.lv/raksts/zinas/322407-divi-briti-lauku-seta-erglos-izdzivo-sapni-audzējot-alpakas-un-skurejot-sniegu>

22.08.2020.

Alpaku saimniecība "Griezītes"

VIETALVA

Braucot no Ērgļu puses redzam **Lazdu kalnu** (207 m) un **Zvanu ezeru**, kurā 1812. gadā noglabāti Vietalvas baznīcas zvani. Te atrodas lielais **Vilku mežs**. Vie-

talvas kaujās īpaši pieminamas 2 vietas – Vietalvas baznīcas tornis un bijusī Ministrijas skola (nosaukums radies jau pirms pirmā pasaules kara). Vietalvas **varoņu kapi** 1968. gadā rekonstruēti. Štenbergs pārveidoja kapu celiņus, uzbūvēja kurgānu, uz kura paceļas 18 metrus augsta smaile. Tās virsotnē novietoti 3 zvani – cīņas un trauksmes simbols. Virs kurgāna atrodas tēlnieku Zvārces un Alberga skulptūra “Lāčplēša cīņa ar Melno bruņinieku”. Zem kurgāna ir muzeja telpa, kurā izveidots strēlnieku zemnīcas šķērsgriezums un ložmetēja ligzda.

Redzama **Vesetas senleja**, kas aiziet līdz Vietalvai, kurā 1885. gadā apkārtējo novadu iedzīvotāji apvienojoties, uzcelts pirmais tautas nams Latvijā. Netālu no Vietalvas dzirnavām paceļas Vesetas stāvkrasts “Velna spēriens”.

Pie Sausnējas paceļas **Kaukuru kalns** (192m), kur kalna pakājē izceļas Pērses pieteka Pelve.

1865. gadā Sausnējas muižā dārznieka ģimenē dzimis rakstnieks Voldemārs Zālilēs (Valdis), grāmatas “Staburaga bērni” autors.

Meņģeļu kalns (221 m) – tā 40 m augstā austrumu nogāze noplūk Jāņa lejā, kurā vairāki ezeri – Ilzenes (16 ha), Blodas (6,3 ha) un Cāliša ezers. Starp ezeriem atrodas Piķu purvs ar Krievu salu.

Vietlava

JUMURDA

<https://lv.wikipedia.org/wiki/Jumurda>

Ciems Ērgļu novada Jumurdas pagastā, pagasta centrs. Izvietojies pagasta vidusdaļā Jumurdas ezera krastā pie autoceļa P33 7 km no novada centra Ērgļiem un 113 km no Rīgas. Jumurdā atrodas pagasta pārvalde, bibliotēka, feldšerpunkts, pasts, veikals un viesnīca «Jumurdas muiža», kā arī vairāki uzņēmumi. Apdzīvotā vieta izveidojusies ap bijušās Jumurdas muižas (*Jummerdehn*) centru un pagasta valdi; pēckara gados kā ciema padomes un kolhoza «Padomju zeme» centrālais ciemats.

22.08.2020.

Jumurdas muiža

➤ <http://www.hoteljumurda.lv/>

<https://www.latvia.travel/lv/naktsmitne/jumurdas-muiza>

Jumurdas muižas atpūtas komplekss atrodas Ērgļu novadā Jumurdas ezera krastā. Tajā ietilpst trīs ēkas ar numuriņiem, restorānu, terasi, konferenču zāli, kā arī pirts ēka ar lielu banketu zāli un 240 kvadrātmetrus liela vasaras telts. Saviem klientiem piedāvājam atpūtu pie dabas sakoptā vidē, iespējas rīkot lielas svinības, kāzas, konferences, seminārus un sporta spēles.

22.08.2020.

Jumurdas muiža

Jumurda

TOLKAS PAREIZTICĪGO BAZNĪCAS DRUPAS

Vidzeme ir bagāta ne tikai ar krāšņiem dabas objektiem, bet arī ar vēstures liecībām. Par vienu no tādām mūsdienās kalpo iespaidīgs apskates objekts, ko var redzēt Madonas novada Vestienā, Tolkā. Tās ir Tolkas Sv. Krusta Pacelšanas baznīcas drupas, ko pārņēmusi varēnā daba.



Tolkas Svētā Krusta Pacelšanas baznīca atrodas pasakainā vietā – pavisam netālu pāri lielceļam, var teikt pat blakus ir lielais un skaistais Kāla ezers, kurā ir 5 salas. Otrpus dievnamam atrodas Sudārdiņa ezers, kas saskatāms no baznīcas ieejas.

Pieejamā informācija par Sv. Krusta Pacelšanas baznīcu ir skopa, tomēr, labi parokoties šis tas ir uzzināms. Ir skaidri zināms, ka Tolkas Sv. Krusta Pacelšanas baznīca celta no 1876.-1878. gadam pēc vācu izcelsmes arhitekta Roberta Augusta Pflūga projekta, kurš bijis viens no izcilākajiem 19. gadsimta otrās puses arhitektiem. Tolkas Sv. Krusta Pacelšanas baznīca ir bijusi viena no vairāk kā 10 pareizticīgo baznīcu objektiem, kas celti pēc diženā arhitekta projektiem.

Zināms, ka dievnama draudze tikusi dibināta tālajā 1848. gadā, un līdz 1938. gadam te kalpojās priesteri P. Stūrītis. Bet, diemžēl, cilvēka roka baznīcu cēla un arī atņēma – 1944. gadā Otrā pasaules kara laikā šis dievnams tika sabombardēts, tajā trāpīja artilērijas lādiņš. Tomēr tā mūri, dabas pārņemti, joprojām ir uz vietas, kas nu kalpo par iespaidīgu apskates un foto objektu, kurā skaidri redzama dabas un ēkas atlieku simbiozā “sadzīve” mūsdienās.

VESTIENA

Bioloģiskā saimniecība “Aparēni” – daiļdārzs, kadiļu aplis, dekoratīvie putni
+371 29 538 610

Kālezers – atpūtas vietā laivu un katamaronu noma. 5 salas, dabas liegums.

Z/S “Jāņkalni” – ogu un augļu degustācija, var iegādāties stādus un ogas.
+371 26 157 040.

Vestiena

Vidzemes augstiene

- Latvijas augstākā augstiene.

Atrodas Latvijas vidienē, galvenokārt Cesvaines, Jaunpiebalgas, Madonas un Vecpiebalgas novados. To veido paugurainu apvidi (Mežoles, Piebalgas, Vestienes pauguraine un Aumeisteru paugurvalnis), starp kuriem atrodas pazeminājumi (Augšgaujas un Augšogres pazeminājums).

Augstienes pamatā ir augsts pamatiežu pacēlums, ko sedz Latvijā visbiezākā kvartāra nogulumu sega – vidēji 80 m, bet atsevišķās vietās pat līdz 120-170 m bieza. Tāpēc pamatieži atsedzas tikai atsevišķās vietās augstienes pakājē. Vidējais augstums ir 250 m. Augstienē ir vairākas augstas virsotnes:

- Gaiziņkalns (311,5 m) – augstākā virsotne Latvijā un otra augstākā Baltijā
- Sirdskalns (296,8 m),
- Nesaules kalns (284 m),
- Klētskalns (269 m),
- Bākūžu kalns (272 m),
- Elkas kalns (261 m),
- Brežģa kalns (255 m).

Vidzemes augstiene ir ūdensšķirtne starp Gaujas un Daugavas baseinu, tāpēc tajā ir daudz upju, kurām ir liels kritums un dziļas ielejas (augstienes nogāzēs). Diezgan daudz ezeru, lielākie ir Alauksts un Inesis. Gaiziņkalna apkārtnē ir ezeri ar sevišķi līkumotu krasta līniju (Kālezers, Viešūrs). Piebalgas paugurainē starp plakanvirsas pacēlumiem stiepjas vairākas subglaciālās iegultnes ar ezeru virknēm. Ainavas ir ļoti daudzveidīgas. Lēzenākajās pauguru nogāzēs ir tīrumi, pļavas vai ganības. Paugurus klāj egļu meži, bērzu birztales vai baltalkšņu audzes. Starppauguru iepakās atrodas purvi vai mitras pļavas.

Garā ziema un biežā sniega sega piesaista slēpošanas sporta cienītājus. No derīgajiem izrakteņiem nozīmīgākie ir smilts un grants.

https://lv.wikipedia.org/wiki/Vidzemes_augstiene

22.08.2020.

Gaiziņkalna dabas parks

- Te atrodas augstākā vieta Latvijā — Gaiziņkalns — 311,94 m.

Dabas parks Madonas novada Vestienas, Aronas un Bērzaunes pagastos, Natura 2000 teritorija. Aptver Vidzemes augstieni ap Gaiziņkalnu, Talejas un Viešūra jeb Kaķīša ezeru, kā arī vairākus nelielus, sīkus ezeriņus.

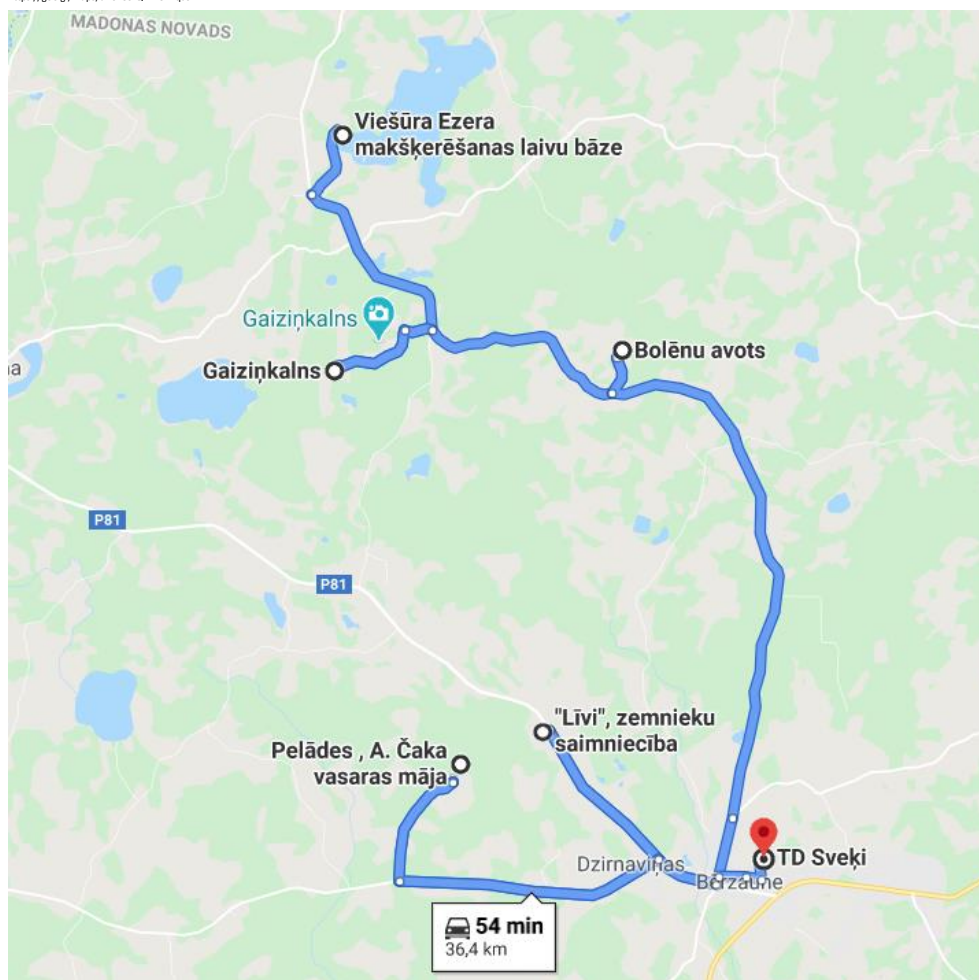
Gaiziņkalns un apkārtējie pauguri ir ar stāvām nogāzēm, kas noaugušas ar mežu. Teritorijas mežainums ir 70 %. Tie galvenokārt ir eglāji vai nelielas ozolu vai bērzu birzis. Teritorijā un tās tuvumā atrodas puse no 25 Latvijas augstākajām virsotnēm, kas pārsniedz 270 metrus vjl. vai arī ir augstākas. Gaiziņkalna dabas parks ietilpst Vestienas aizsargājamo ainavu apvidū.

Jau no 1957. gada tika aizsargāta Gaiziņkalna virsotne, savukārt no 1977. gada viss kalns (53 ha platībā). Gaiziņkalna dabas parks pašreizējā platībā (2026 ha) ir dibināts 1987. gadā.

[https://lv.wikipedia.org/wiki/Gaiziņkalns_\(dabas_parks\)](https://lv.wikipedia.org/wiki/Gaiziņkalns_(dabas_parks))

22.08.2020.

<https://goo.gl/maps/dH9k59IQdk25v7qd9>



VIEŠŪRS (KAĶĪŠA EZERS)

<https://www.la.lv/debesim-tuvakais-ezers-viesurs-brinum>

Fragments no Gunta Ēniņa grāmatas "Nezināmā Latvija", 2015.

Viešūrs (Kaķītis) ir desmitais dziļākais Latvijas ezers un pats dziļākais, kas pacelts tik augstu pie debesīm. Tikai dažus gadsimtus jaunāks par Latvijas vecāko kalnu Gaiziņu, kuram zinīgi ļaudis lēš 16 gadu tūkstošus. Tas ir vienīgais ezers, kam pašam zem ūdens ir kalni, augstienes, gravas un brīnumaini avoti. Dažu zemūdens kalnu virsotnes ir tuvu ezera līmenim, bet dažu – pat trīs četru metru dziļumā. Jau pagājušā gadsimtā novadpētnieks Jānis Krūmiņš ir izveidojis ezera dobes karti ar 33 kalniem un četrām augstienēm. Viešūra ezers ir visnoslēpumainākais un zinātniski mazāk pētītais ezers.

Viešūrs un tā apkārtnē bagāta teikām. Stāsta, ka līdzās cilvēkiem šie ņēmie arī Velns. Par viņa pēdām liecina četri akmeņi – divi ezera krastmalā, otri divi tālāk. Vienā no tiem Pērkonis Velnu ar zibeni ieslēdzis iekšā. Tagad to sauc par Velna Zārku, jo gluži pēc zārka arī izskatās. Turpat ir arī Velnupīte un Velna grāvis.

Tūlīt aiz Kalnamūžiem uz ezermalu, nolaideno lauku vidū ir līkumainā Vecozola grava. Tās ziemeļpusē auga ļoti liels un vecs ozols. Zināja to visā Viešūra novadā un dēvēja par Kalnamūžu vecozolu. Uz ozola līkās saknes bija iedzīta liela kalēja kalta nagla ar platu galvu.

Pēc sena nostāsta, zem vecozola saknes, tieši zem tās līkumā iedzītās naglas, esot zemē ierakta naudas lāde. Lai to izraktu, vispirms no saknes izraujama lielā nagla, bet vēl pirms naglas raušanas noskaitāmi naudas apracēja noteiktie vārdi. Ja vārdus nenoskaitītu, naglas rāvēju piemeklētu nelaime – pats viņš tiktu parauts. Bet vārdi, lūk, bija aizmirsti. Neviens tos vairs nezināja, un lielā nagla no paaudzes uz paaudzi neaizskarta stāvēja saknes līkumā.

Vairāki notikumi no Krūmiņa grāmatas manā sirdī skan tik smeldzīgi kā Emīla Dārziņa "Melanoliskais valsis". Piemēram, stāsts par to, kā notika sadziedāšanās starp mājām pāri ezeram. J. Krūmiņš ir pierakstījis Jāņa Zibens stāstījumu, kurš audzis Viešūra krastmalas Baltužēnos 19. gadsimtā: "Pirmās iesāka Ķelēnu meitas. Viņām labi skanēja. Jaukos vakaros nogaidījām, lai iesāk, un tad turējāmies. Visbiežāk notika tā, ka dziesmas sāka skanēt arī no Dzīšļiem, no Detlāviem, Seskiem, Devēnes un citām vietām. Pāri ezeram vareni skanēja, un šķita, ka pretējais krasts pienāk daudz tuvāk. Dzirdēt varēja visapkārt ezeram, sevišķi, ja pieliecās tuvu ūdens virsmai."

22.08.2020.

Viešūrs (Kaķīša ezers)

MEŽA APMĀCĪBU CENTRS "PAKALNIEŠI" UN DABAS TAKAS

Pakalnieši, Vestienas pagasts, Madonas novads, +371 26 141 853 (Inese).

Apmācību centrs "Pakalnieši" atrodas skaistā vietā Madonas novada Vestienas pagastā, Viešūra ezera krastā netālu no Gaiziņkalna (blakus Viešūra Ezera makšķerēšanas laivu bāzei). Takas garums ~ 1 km.

http://www.vietas.lv/objekts/dzivnieku_majas_interaktiva_taka/

Takas apmeklētāji varēs iepazīties ar meža dzīvnieku mājām – alām, dobumiem, ligzdām un kukaiņu darbnīcu. Meža mātes vadībā būs iespēja iepazīt kokus, saskatīt krāsu toņus un salīdzināt rakstus, saklausīt meža dažādās skaņas, kā arī izzināt Meža gudrības un uzzināt lielos meža noslēpumus.

<https://www.latvia.travel/lv/apskates-vieta/meza-apmacibu-centrs-pakalnesi-un-dabas-takas>

Mācību ekskursiju pieturvieta. **Interaktīva nodarbība "Dzīvnieku mājas"** iepazīstina ar meža zvēru paradumiem, dod iespēju sajūst koka dobumu un dzīvnieku alu, redzēt un pataustīt zvēru ādas, salīdzināt dažādu putnu veidotās ligzdas un pārbaudīt savas zināšanas atpazīstot zvēru pēdas. Nodarbības ilgums – 60 min.

Meža izziņas nodarbība "Jaunais mezsaimnieks". Taka mežā, iepazīstot meža elementus, izmēģinot mērinstrumentus – dastmēru, augstummēru un koka vecuma noteikšanas urbi. Pētām, kas vērtīgs no meža ir priekš cilvēkiem un kas patīk citām dzīvām radībām.

Iepazīstam kubikmetru, steru un kurināmo koksni. Izmēģinām cik skolēnu ir vienā kubā un izspēlējam koka rotaļas – "dūcēju", "lidojošo koku", "dūcējpoļu" un piedzīvojam slotiņas pieskārienu. Nodarbības ilgums – 60 min.

22.08.2020.

Meža apmācību centrs "Pakalnieši" un dabas takas

Viešūrmuiža - cēlis Ķirsons, pārdeva Šetleram (pārvalda Latvijas Balzamu), tagad saucās "Čiekuri" / Shishki.

Netālu dzīvojam Visvaldis Lācis.

GAIZIŅKALNS

➤ <http://www.gaizins.lv/>

Gaiziņkalna dabas taka – ~ 2 km gara. Tā ir apļveida un ved pār kalna virsotni un kalna pakājes ceļu. Taka ir marķēta, ziemeļu pusē ir kāpnes (paslēpušās aiz kafejnīcas), kalna virsotnē ir liela lapene, takā ir izvietoti informācijas stendi. No kalna virsotnes paveras gleznainas skatu panorāmas. Apmeklējumi ir bez maksas. Vietējie gidi: Danuta Kiopa (+371 29 453 973), Sarmīte Rukmane (+371 20 097 882). Ekskursijas cena: 12-15 EUR stundā no grupas. Kalna ziemeļu pakājē izvietojusies atpūtas bāzes "Gaiziņš", kafejnīca, troses ceļš "Tarzāns", kameršļūksana ūdenī (40 m), pirtiņa, naktsmītne, atpūtas un telšu vietas.

Latvijas augstākais kalns (311,5 m vjl), kas paceļas 60 m virs apkārtnes. Stiepijas ~1 km garumā un 650 m platumā. Gaiziņkalns atrodas 165 km² plašas, skaidrām ainavām bagātas pauguraines (220 m vjl) vidū. Uz Gaiziņa virsotni ved tūrisma takas. Iecienīta slēpošanas vieta, jo temperatūras kalna virsotnē ir zemākas un sniega sega saglabājas ilgāk nekā citur Latvijā.

Lielpaugura nosaukums, iespējams, cēlies no vārda "Gaiszinis", jo tas tiek uzskatīts par laika apstākļu pareģotāju. Ja kalns tinas miglā vai no tā ceļas miglaina dūmaka, tad ne vēlāk kā trīs dienu laikā gaidāmi nokrišņi.

Vēsture

<https://lv.wikipedia.org/wiki/Gaiziņkalns>

Kalna vecumu ģeologs Vitālijs Zelčs novērtējis kā vairāk nekā 16 000 gadu. Senāk Gaiziņš bija gaismas signālu došanas vieta. Zināms, ka 19. gadsimtā uz Gaiziņkalna rīkotas zaļumballes. Frīdriha Georga Vilhelma Strūves 1816. gadā uzsāktā starpvalstu triangulācijas mērījumu laikā viņš ar ekspedīciju 1817. un 1818. gadā veica arī Gaiziņkalna augstuma mērīšanu, nosakot tā augstumu 968 pēdas jeb 313,4 m vjl.

Par Gaiziņkalnu "Baltijas Vēstneša" 1878. gada 36. numurā rakstīja Reinis Kaudzīte: "Uz Gaiziņa, tāpat kā uz Bākūža kalna, atradām linus, gandrīz pašā augstumā iesētus un diezgan kupli paaugušus... Itin kā uz pašas Gaiziņa muguras būtu auglībai un jaukumam robeža likta, tā manim toreiz tur izskatījās."

Tā paša gada "Baltijas Vēstneša" 35. numurā arī publicēts garš botāniķa Jāņa Ilstera dzejolis "Gaisziņu kalns", kurā viņš daudzinājis Gaiziņu:

Ar godbijību sveicu tevi, sirmais / Tu stingrais pīlārs, vecais Gaiszinis; / No Latvju zemes augstumiem tu pirmais, / Kas galotni tik augstu pacēlis.

1930. gadā Gaiziņā uzcēla 31 m augstu koka skatu torni ar skatu laukumu 22 m augstumā, bet par godu Latvijas prezidenta Alberta Kvieša apmeklējumam kalna virsotnē uzstādīja akmeni ar iekaltu uzrakstu: "Valsts prezidents Alberts Kviesis 1930. g. 17. VIII apmeklēja šo augstāko vietu Latvijā."

1987. gadā ap Gaiziņu 1500 ha platība izveidoja Gaiziņkalna dabas parku.

Uzņemta filma "Gaiziņkalna apkārtnes stāsti 2017".

Gaiziņkalns ir privātīpašums. Kalna dienvidu puse pieder "Lejas Gaiziņu" saimniekiem, bet kalna lielākā daļa un ziemeļu puse - "Kalna Gaiziņu" saimniekam. Nevieni no zemes īpašniekiem Gaiziņkalna tuvumā nedzīvo.

Gaiziņkalna skati:

- raugoties pār Dāmu paradīzes nogāzi, paveras skats uz Blāžu kalnu, Bolēnu un Tomēnu pakalniem, kā arī skaidrā laikā iespējams saskatīt Cēsaines pils torņus un Madonas pakalnus;

- no rietumu nogāzes iespējams ieraudzīt Vestienu un Avošiņa ezeriņu;
- senāk, kad Gaiziņkalna virsotne bijusi klajāka, skaidrā laikā bija iespējams saskatīt sešu baznīcu torņus un ziemas vakaros sveču liesmas deviņu pagastmāju logos.

Vietas: Golgāta, Mazā Golgāta, "Dāmu paradīze", Zaķa pastalu taka.

Skatu tornis

Gaiziņkalna ķieģeļu skatu torņa celtniecība tika uzsākta 1982. gadā pēc 1978. gadā izstrādāta projekta un tā arī līdz galam netika pabeigta. Sākotnēji skatu torņa augstums bija plānots 51 metrs, bet celtniecības gaitā tā augstums tika samazināts līdz 41 metram. Celtniecības pabeigšanai pietrūka līdzekļu. Turklāt darbu gaitā tika konstatēts, ka torņa pamati ir nepareizi izbūvēti, tādēļ celtnē nebija droša un ekspluatācijā tā arī netika nodota.

2012. gada 14. decembrī, daudzu interesentu acu priekšā, skatu torni demontēja uzspridzinot. To bija uzņēmis Zemessardzes 54. Inženiertehniskais bataljons.

Strūves ģeodēziskā loka punkts "Gaiziņš"

Gaiziņkalnā atrodas 1 no 16 Latvijas teritorijā esošajiem "Strūves ģeodēziskā loka" punktiem. Punktu sauca par Gaisakalna punktu un to uzmērīja 1824. gadā slavenā Frīdriha Georga Vilhelma Strūves vadībā. Ģeodēziskā loka kopējais garums ir 2822 km. Loks šķērso 10 valstis no Norvēģijas līdz Ukrainai. Strūves ģeodēziskais loks ir iekļauts UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā.

22.08.2020.

GAIZIŅKALNS

<https://visitmadona.lv/lv/daba77>

Izstāde "Gaiziņa skapis" viesu mājā "Gaiziņstars", ēdināšana (pēc pietiekuma), sentēvu dūmu pirtiņa, naktsmītne.

Atpūtas bāze "Viešūra kalns" – licencēta makšķerēšana Viešūra ezerā, laivu noma, telšu un ugunsкура vietas, naktsmītne. Ziemā: kafējnīca, slidotava, kalnu un distanču slēpošana, slēpošanas inventāra noma.

Brīvdienu māju "Piekūni" – pārgājienu klejojumu takas, pirts zinības, pirt-niece, astroloģija, naktsmītne.

22.08.2020.

Bolēnu kalns, kura sēnā atrodas šis populārais dziednieciskais avots, atrodas Vidzemes augstienes Vestienas grēdā aptuveni 1 km uz dienvidiem no Dēklaiņa ezera un aptuveni 9 km no pagasta centra – Bērzaunes. Kalna samērā plakanā virsotne ir 282,5 m augstumā, bet virs tuvākās apkārtnes tā paceļas līdz pat 39 metriem. Kalnam ir stāvas, nelielām ieplakām un graviņām saposmotas nogāzes. Vietām tas apaudzis ar mežu, bet citviet to klāj pļavas, no kurām paveras plašas un tālas ainavas. Kalnā atrodas arī viensēta – Bolēnu mājas. Pēc ģeogrāfa Vitālija Zelča datiem (1992), Bolēnu kalns ir 10. augstākais kalns Latvijā.

22.08.2020.

Bolēnu avots ir **Raganītes upes** izteka. Līdzīgi kā par Bolēnu avotu, arī par šo upīti ir zināmi daudzi nostāsti. Lielā daļā īpaši atzīmēts, ka upīte tek uz austrumiem – pretim saulei. Raganītes tecējumā ir vieta, ko sauc par **Likteņa lokiem**. Tie upītē meklējami aiz Griblejas tilta. Tur tā tek ļoti līkumota, un senāk

pēc upītes tecējuma pārmaiņām paredzējuši nākotni. Tāpat zināms, ka šajā upītes posmā veikti ūdens dziedniecības rituāli un ziedoņumi. Savukārt augšpus Griblejas tilta Raganītē ietek Ančupīte, kas sākas no cita avota – Ančuka. Nelielā Raganīte ir Aronas upes pieteka un ietilpst Aiviekstes baseinā.

Raganītes krastos vai to tuvumā daudzviet ir avotainas un purvainas vietas. Vienu avotu sauc par Akmeņvilci, un tā ūdens ir ciets, ar kaļķainu piegaršu. Savukārt Ančuka avota ūdens – dzidrs un bez garšas, bet ilgi nav glabājams, jo kļūstot duļķains un nedzerams pat lopiem. Kodeļas purvā, kas atrodas starp Ģeidāniem un Āriņiem, iztek Melnavots, bet Avotu purvā rodas vēl seši avoti, kas arī ietek Raganītē.

22.08.2020.

BOLĒNU AVOTS

Atrodas aptuveni 2 kilometrus uz austrumiem no Gaiziņkalna, Madonas rajona Bērzaunes pagastā, pie Bolēnu mājām esošā Ošu gravā.

Latvijas desmitā augstākā kalna nogāzē ir dziļa grava, no kuras iztek spēcīgs avots. Tas vēl mūsdienās ir viens no populārākajiem dziednieciskajiem avotiem Latvijā. Dažādos laikos un aprakstos saukts arī par Acu avotu, Dzīvības avotu, Veselības avotu un Laimas avotu. Tiek uzskatīts, ka Bolēnu avots ir hipsometriski visaugstākais mūsdienās tekošais avots Latvijā – aptuveni 262 m virs jūras līmeņa.

Avots ir kāpjošs jeb, kā šai pusē saka, “vārījošais” avots. Izteces vietā tā arī izskatās – it kā avotā vārītos smiltis. Ūdens temperatūra gan ir parasta – aptuveni 7 grādi. Iztek tas ap pusotru kvadrātmetru lielā ielācīnā zem paveca oša saknēm. Lejpus izteces vietas avota gultnē ielikta rene ūdens ņemšanas vajadzībām, bet blakus atrodas norādes zīme, kas vēstī par to, ka šis ir īpašs avots.

Bolēnu avots jau kopš padomju laikiem – 1977. gada – ir aizsargājams ģeoloģiskais objekts. Bolēnu Acu avots kā sena kulta vieta ir arī arheoloģijas piemineklis.

Daudzās teikās par Bolēnu avotu pieminēta likteņa dieviete Laima, kas bijusi saistīta ar avota izcelsmi un kuru vietējie iedzīvotāji sendienās pat redzējuši un zinājuši izstāstīt tās izskatu un gaitas. Vienā teikā teikts, ka «*kādreiz Laimai, ejot gar Bolēniem, izkritusi un saplīsusi krūze. Tā bijusi skaista krūze, un Laima par to raudājusi. No viņas asarām izcēlies avots un no tā iztekošā upīte Raganīte.*» Citā teikā stāstīts, ka *krūze palikusi vesela, bet pieticis ar vienu pili no tās: «Laima nesusi krūzē veselības ūdeni. Pie Bolēniem, ejot pār grāvi, no krūzes izlijusi lāse ūdens. Tai vietā tad radies avots ar veselīgu ūdeni.»*

Abas šīs teikas jau pirms vairāk nekā pusgadsimta pierakstījis netālu dzīvojušais novadpētnieks **Jānis Krūmiņš** (1900-1984), kurš tautā saukts par Krūmiņtēvu. Viņa nodarbošanās bijusi dravniecība, laika novērojumi un tautas vēstures un zināšanu vākšana. Pēc Otrā pasaules kara viņš uzsācis plašu folkloras materiālu vākšanu, iesaistot tajā daudzus Gaiziņkalna apkārtnes vecos iedzīvotājus, tādējādi salīdzinoši nelielā apkārtņē savācot vairāk nekā 8000 tautasdziesmu, daudz teiku un nostāstu, parunu un sakāmvārdu, notikumu atstāstu un atmiņu.

Arheologs J. Urtāns, 1992. gadā apmeklējot avotu, atzīmējis: «Viss krūms pie avota iztekas nokārts ar lupatiņām, lakatiņiem, prievītēm, dzīpariem, matu sprādzēm, gredzeniem u. c. Uz zariem saspraustas naudas zīmes, parasti lati, bet ir arī Krievijas un Ukrainas nauda.»

Bolēnu avots ir viens no mūsdienās dziedniecībā visintensīvāk izmantotajiem kulta avotiem Latvijā.

Pastāv ticējumi, ka *pie svētajiem avotiem atstātos ziedojumus vai citas mantas neviens nedrīkst sev ņemt, jo citādi visas vainas un nelaimes, no kurām ziedotājs ticis vaļā, var nākt ziedojumam paņēmjām līdzī.*

Kā jau par daudziem Latvijas svētajiem avotiem, par Bolēnu avotu teikās teikts, ka avota ūdens ir ne vien ļoti dziedniecisks, un jo īpaši acu vainu ārstēšanā, bet *tajā nogrimusi arī muca ar zelta naudu.*

22.08.2020.

<http://www.videsvestis.lv/bolenu-avots/> - Andris Grīnbergs, 2008. gada maijā.

Bolēnu avots

Līdzīgi kā par plaši pazīstamo Bolēnu avotu, arī par netālu esošo, maz zināmo **Melnavotu** teikās stāstīts, ka tur esot nogrimusi naudas muca. Tā kādu reizi pat cēlusies no pazemes ārā, un «pie avota tanī brīdī gadījies būt kādam vecam tēvam. Naudas muca tam stāstījusi, cik ilgi viņai avotā jāguļ un kad tā atkal iznāksot ūdens virspusē.» Par Melnavota naudas mucu cits nostāsts teic, ka naudu varēšot iegūt tikai pēc tam, kad avotā būs noslīkusi kāda lielāka dzīvība. Daži zinājuši stāstīt, ka būtu jānoslīkst vērsim, lai muca varētu pacelties.

Vēl šai pašā apkārtnē ir **avots Ančuks**, kas atrodas uz Eglīšu māju zemes. Un arī par šo visai lielo avotu zināma teika, ka tajā esot paslēpta naudas muca, kas vecos laikos kādam ganam rādījusies ceļamies augšā no avota dzīlēm. Tomēr, tā kā ganāmpulkā pēkšņi kāds vērsis sācis skaļi maurot, tā izbijusies un nogrimusi atpakaļ. Tā varam secināt, ka šajā apkārtnē par daudziem avotiem ir līdzīgas teikas. Lai tur vai kā bijis, bet mums jāpriecājas, ka Latvijā ir daudz avotu, kas virszemē nes tīru ūdeni, un ka daļa no tiem apvīti skaistām teikām un ticējumiem.

KAZU GANĀMPULKS UN SIERA RAŽOTNE “LĪVI”

➤ <https://zslivi.lv/> +371 29 187 164 (Raimonds), +371 29 180 251 (Dace), kazas.siers@inbox.lv
“Ozolkrōgs”, Bērzaunes pagasts, Madonas novads – 4 km no Pļaviņu-Madonas ceļa. **2 EUR.**

Ekskursija pa saimniecību, siera “Labrīt” degustācija un iegāde, kazas piena saldējums, tomātu zupa ar kazas siera bumbiņām. Iegādei piedāvā mīkstos sierus un kazas gaļas konservus, kā arī konfektes un pončikus.

- Lielākais kazu ganāmpulks Latvijā, šeit tiek audzētas ~300 slaucamas kazas un ~100 jaunkazas.
- Saimniecībā darbojas sierotava, tajā top 5 veidu mīkstie sieri.

Zemnieku saimniecības “Līvi” īpašnieks Raimonds Melderis ir veterinārārsts, viņa sieva Dace ir farmaceite asistente un Bērzaunes aptiekas īpašnice. Viņi ir vecāki trim bērniem – Līvai, Didzim un Laurai. Melderu ģimene dzīvo Raimonda vecvecāku 1920. gadā celtajās mājās “Apariņas”, kas atrodas



pagasta centrā. 90. gados Raimonds nodarbojās ar cūku mākslīgo apsūklošanu, bet 1995. gadā iegādājās 100 kazas. Dažu gadu laikā ganāmpulks izauga līdz 300 kazām. Vistīrākā lauku gaisa un putnu dziesmu ieskautas, saimniecības skaistules dod ekolo-

ģiski tīru pienu, ļaujot ZS "Līvi" ražot dažādus gardus kazas piena sierus. Šeit top 5 veidu mīkstie sieri: baltais, sierāboliņu, ķiploku, baraviku, kaņepju. Pazīstamākās ir kazas piena siera bumbas ar ķiplokiem augu eļļā, kas ievietotas stikla burciņā ar uzmundrinošo nosaukumu "Labrīt".

Par sieriem "Labrīt" saimnieki saka šādi: "Brokastīs – uzkoda, pusdienā – gardums, vakariņās – našķis".

Apmeklētājiem ir iespēja iepazīties ar pundurkazu ģimenīti – viņi ir raduši izklaidēt gan lielus, gan mazus skatītājus. Pēcpusdienā ir iespēja būt klāt tajā maģiskajā brīdī, kad tiek slauktas kazas – redzēt procesu klātienē (ap 17.00), tad redz arī trikus, niķus un stiķus no kazu dzīves.



Klīst runas, ka mutīgais saimniecības īpašnieks Raimonds Melderis ir Minhauzena tuvs radnieks. Tās baumas izplata apmeklētāji, nespējot noticēt Raimonda krāšņajiem un nepieradinātajiem stāstiem.

22.08.2020.

➤ <https://www.la.lv/viensetu-stasti-berzaune-ka-toskana>

Kazu ganāmpulks un siera ražotne "Līvi"

1 km attālumā **Pelādu svētvieta**, kur akmeņu izvietojumu enerģētiskos punktus var sajuxt spēcīgo starojumu.

BĒRZAUNE

➤ <https://www.berzaune.lv/>

Ciems Madonas novada Bērzaunes pagastā. Izvietojies pagasta dienviddaļā Bērzaunes upes krastā autoceļu P37 un P81 krustojumā 2 km attālumā no pagasta pārvaldes Sauleskalnā, 13 km no novada centra Madonas un 157 km no Rīgas. Bērzaunē atrodas pamatskola, pasta nodaļa, vairāki veikali, luterāņu baznīca. Apdzīvotā vieta attīstījies ap kādreizējo Bērzaunes pili, vēlāk – Bērzaunes muižas (*Bersohn*) centru, baznīcu un pagastvaldi; izaugusi pēckara gados kā padomju saimniecības «Gaiziņš» ciemats, faktiski saplūduši ar līdzās esošo Sauleskalnu un bijušo Grostonas muižas centru. **Bērzaunes pils drupas** ir valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis, bet **kapa plāksne Tīzenhauzeniem luterāņu baznīcā** – valsts nozīmes mākslas piemineklis.

<https://lv.wikipedia.org/wiki/Bērzaune>, 22.08.2020.

Vairāki kokapstrādes uzņēmumi.

Trušu dārzs un dzīvnieku sēta "Sveķi"

Sveķi, Bērzaunes pagasts, +371 28 353 321, GPS: 56.8072, 26.0414.

Lielākā trušu ferma Baltijā. Blakus iekārtota stilizēta mājdzīvnieku sēta, kur apskatāma trušu izstāde (25 šķirnes), kazu pansija, putnu dārzs, kā arī savvaļas cūkas. Skatu tornis, trošu tilts, piknika vieta, trušu un to produkcijas iegāde.

Trušu dārzs un dzīvnieku sēta "Sveķi"

Bērzaune

SAULESKALNS

Sauleskalns ir ciems Madonas novada Bērzaunes pagastā, pagasta centrs. Izvietojies Paugurītes upītes kreisajā krastā pie autoceļa P37 12 km no novada centra Madonas un 158 km no Rīgas, faktiski saplūdis ar Bērzauni.

Apdzīvotā vieta izveidojusies pēckara gados kā Madonas rajona "Lauktechnikas" centrs. Sauleskalnā atrodas pagasta pārvalde, tautas nams, ģimenes ārsta prakse, aptieka, bērnudārzs «Vārpiņa», vairāki veikali. Pusceļā starp Sauleskalnu un Bērzauni atrodas Bērzaunes pareizticīgo baznīca.

Sauleskalns

Ceļveža versija: **01.10.2021.**, rediģēts 09.01.2022.

Aicinām lejupielādēt arī citus
Vidzemes maršrutu un pilsētu ceļvežus
www.celvezi.lv/vidzeme

Ceļveži.lv
Ceļojumi iedvesmol